

duurzaamplus.nl

zelfstandig, onafhankelijk en ter zake

Drenthe denkt en doet duurzaam

Désirée Crommelin, 16/03/2019

DRENTHE DENKT EN DOET DUURZAAM. “We gaan Randstad’s problemen hier niet oplossen met nieuwe aardgaswinning of grootschalige duurzame energieopwekking. Die schone energie is in deze fase voor Drenthe zelf. Jullie hebben zelf daken, gebruik die maar! De mantra ‘Jullie hebben de ruimte’ hoor ik te vaak. Drenthe zit vol met jullie natuur, jullie koeien en jullie akkerbouw om jullie van voedsel te voorzien” reageert Tjisse Stelpstra (CU), gedeputeerde Ruimtelijke ordening, Wonen, Klimaat, Energie en Milieu op het gemak waarop Randstad duurzame oplossingen doorschuift naar de provincies.

Als gedeputeerde hebt u een brede duurzame portefeuille? Bent u de gedeputeerde Duurzaamheid?

“Portefeuilleverdeling is een onderlinge taakverdeling binnen het college van Gedeputeerde Staten (GS). De combinatie in mijn portefeuille van Ruimtelijke Ordening en Duurzaamheid is een interessante, omdat duurzaamheid veel ruimtelijke impact heeft. Kortgeleden tijdens een terugkoppeling in GS over de onderhandelingen voor het Klimaatakkoord in Den Haag keek iedereen op een gegeven moment naar mij. Zo van: “Dat is jouw pakkie-an”. Mijn antwoord daarop was duidelijk: “Jullie

kijken de verkeerde kant op; jullie moeten naar jullie zelf kijken en naar onze collegeafspraken van vier jaar geleden. Alles hangt met alles samen en draait om duurzaamheid in de ruimste zin van het woord”.

Drenthe is vol

Is dat het uitgangspunt van het provinciale beleid?

“Drieënhalf jaar geleden waren we in Parijs, waar de provincie Drenthe lid werd van de [Under2-coalition](#), een internationale organisatie waarin regio’s vanuit de hele wereld samenwerken op het gebied van duurzaamheid. *Under2-coalition* gaat ervan uit dat de duurzaamheidstransitie in de regio moet afspelen en dat gebeurt hier in tegenstelling tot wat er in Den Haag wordt besloten. In mijn werk is ‘Parijs’ een gegeven. Ondanks scepsis en ontkenning is de duurzaamheidsbeweging niet meer te stuiten. Wilders, Baudet en Trump noem ik randverschijnselen geen geringe, dat geef ik direct toe. Dat duurzaamheid een linkse of Randstedelijke hobby is politieke stemmingmakerij, eerder ingegeven door arrogantie. Randstad denkt daar dat zij alleen problemen hebben. Dat is een misvatting, hier in de provincie leven we dichterbij wat er met onze aardkloot gebeurt en ervaren die problemen net zo goed. Of wij maar even jullie problemen willen oplossen met nieuwe aardgaswinning, duurzame energie opwekking of duurzame landbouw. Jullie hebben zelf daken, gebruik die! De mantra ‘Jullie hebben de ruimte’ hoor ik te vaak. Drenthe zit vol met jullie natuur, jullie koeien en jullie akkerbouw om jullie van voedsel te voorzien.”

Leeft verduurzaming in Drenthe?

“Je kunt er op twee manier naar kijken als last of als kans. Ga nu maar eens met onze boeren praten, de energiecoöperaties, onderwijsinstellingen of steden. Het gevoel dat hier sterk leeft is: We zijn een Hollands wingewest. De Rijksoverheid heeft hier niet zo veel krediet. Zo ging het faliekant mis met het plaatsen van windmolens, verordeneerd door Den Haag en binnenkort wordt er weer een nieuwe gasveld in Wase geopend. Mensen zijn in dit Oost-Drentse esdorp hier niet gelukkig mee en willen dat het niet doorgaat. Wel te begrijpen gezien de schade bij onze burens in Groningen. Die woede krijgen wij als provinciale bestuurders soms over ons heen. Helaas kan ik hen niet beloven dat het niet doorgaat.”

“Drenthe zit vol met jullie natuur, jullie koeien en jullie akkerbouw om jullie van voedsel te voorzien.”

Hoe pakt de landbouw dit op?

“Hier is de grootschalige landbouw grotendeels verantwoordelijk voor de uitputting van de grond en CO₂-uitstoot. Maar een boer is een ondernemer, die zijn brood wil verdienen. Hij ziet die verschraving en klimaatverandering ook, praat met andere boeren en neemt maatregelen om zijn bedrijfsvoering stap voor stap te veranderen. Sommige boeren stoppen vanwege de strenge milieunormen, anderen gaan door. De provincie Drenthe heeft wat betreft intensieve veehouderij besloten: Wat er is kan blijven, maar we willen geen nieuwe bedrijven erbij. De blijvers moeten zich aan de regels houden. Als bevoegd gezag handhaven we onder andere het PAS-beleid (Programma Aanpak Stikstof). De milieunormen zelf kunnen we niet aanscherpen, die komen uit Europa en van de Rijksoverheid. Als bestuurder heb ik daarbij wel een dubbel gevoel. Je kunt als provincie blijven hangen in handhaving of je kunt mee vooruitdenken en je af te vragen: Wat kunnen we doen om naar een natuur-intensieve landbouw toe te werken? Naar een kringlooplandbouw, die mijn partijgenoot en minister van Landbouw Carola Schouten bepleit en die minder afhankelijk is van kunstmest, meer rekening houdt met weide- en akkervogels, biodiversiteit nastreeft en een duurzame oplossing heeft voor plantaardig afval en de mest. De boeren kijken daar nu ook anders naar en willen experimenteren. Zo zaaien ze naast en soms door elkaar gewassen in, die door bepaalde eigenschappen het evenwicht van de grond bevorderen. Er is ook een proef gaande om energie te maken uit kippenmest. In de toekomst zal eveneens uit koeien- of varkensmest energie gewonnen worden. Een begin van kringlooplandbouw en kleinschalige energieopwekking op eigen erf.”

EXPEDITIE ENERGIENEUTRAAL WONEN IN DRENTHE

Wordt zulke energie grootschalig interessant?

“Met energie uit biomassa en mest gaan we het met z’n allen niet redden. Gas en elektra uit fossiele brandstoffen blijft voorlopig belangrijk. Wel zullen er steeds meer duurzame bronnen naast elkaar ons energie gaan leveren. Onze vuilverbrander Alterro levert bijvoorbeeld al groengas uit afval en onderzoekt gas uit plastic te maken. Of Drenthe genoeg energie heeft voor eigen gebruik? Dat zou mooi zijn. Onze ambitie is 2040 energieneutraal te zijn. Voor 2030 is onze doelstelling 20 PJ (petajoule) energieverbruik, waarvan 40% uit zelf opgewekte energie bestaat uit wind, zon, biomassa, plastic en energiebesparing. Nu in 2019 zitten we op 10 PJ. Om dit mede te bereiken, zijn we in Drenthe het programma [Expeditie Energie Neutraal Wonen](#) gestart. We hebben dit bewust een expeditie genoemd, een avontuur om klimaatrobuust te wonen, dat we met elkaar aan te gaan. Het is geen wedstrijd, maar

we hebben wel één gezamenlijk einddoel: een energieneutrale Drentse woonomgeving in 2040.”

Hèt Duurzaam Drenthe Event

Hoe breng je energiebesparing en gebruik van duurzame energie aan de man in huis en op de werkvloer?

“De provincie Drenthe organiseert veel, waaronder ieder jaar een *Summerschool*. Vorige jaar bogen hbo/vwo-studenten zich over de vraag ‘Hoe maken we in Drenthe de energietransitie betaalbaar voor iedereen, zodat het niet leidt tot nieuwe of andere vormen van sociale ongelijkheid?’ Kortgeleden presenteerden zij hun ideeën en plannen en heb ik de *Summerschool*-prijs van 2000 euro aan NUONDERWEG uitgereikt voor het beste idee. Een ander jaarlijks evenement is *Hèt Duurzaam Drenthe Event*. Belangstelling genoeg voor zowel de *Summerschool* als dit evenement, beide waren binnen de kortst mogelijk tijd volgeboekt. Tijdens het event is in de hal van het Provinciehuis altijd een duurzaamheidsmarkt waar druk genetwerkt wordt. Zelf ga ik op pad en geef ik bijvoorbeeld een gastcollege in het Voorbereidend Onderwijs aan kinderen van 12-15 jaar. Wat ik hier zie is, dat kinderen van die leeftijd best idealistisch zijn, maar tegelijkertijd iets hebben van ‘Ik maak toch niet het verschil’. Dat vind ik teleurstellend. Ik houd ze voor dat, als je niets doet dat dan de gevolgen voor mens, dier en plant groot zijn. Van een afbeelding van een uitgemergelde ijsbeer of van vissen met plastic in hun maag, wordt het wel stil in de klas. Als oud-schoolbestuurder betwijfel ik of het onderwijs kinderen voorbereidt op de toekomstige duurzame economie. Wat ik zie is dat het onderwijs te veel achter de bedrijven aan hobbelt. Die bedrijven nemen hun maatregelen tot een eigen interne opleiding, een nieuwe stijl leerlingenstelsel met een ‘meester en gezelschap’-concept en baangarantie. Samen met het DC Tech, het technieklab van het Drenthe College in Emmen en bedrijven in het Noorden zijn we bezig met project Gas 2.0 op te zetten. Aan deze opleiding voor denkende duurzame doeners doen inmiddels zeven mbo-scholen in Drenthe, Groningen en Friesland mee onder de vlag van het *Energy College*.”

“Gooi de wetgeving open, geef experimenteerruimte aan regio’s en heb vertrouwen in hun bestuurders en hun aanpak.”

Hebben overheden de kennis in huis voor praktische antwoorden op klimaatverandering en de gevolgen daarvan?

“Dat is een moeilijke. In mijn besprekingen in Den Haag merk ik dat er nog te veel in blauwdrukken wordt gedacht: één standaardoplossing voor de complexe verscheidenheid van klimaatverandering, energietransitie of regionale ontwikkelingen. Wet- en regelgeving blijft nog te veel hangen in het oude denken en loopt dus niet synchroon met wat er echt in de wereld gebeurt. In de plannen is de burger zo ver weg. Als ik door die ministeries loop, denk ik wel eens: Als ik de hele dag in zo’n kamertje zit en nooit buitenkom, ga ik ook rare dingen bedenken. De wetgeving gaat te veel uit van infrastructuur van gisteren en hobbelt achter innovatieve, regionale en kleinschalige ontwikkelingen aan. Ik merk dat dat veel dynamiek en enthousiasme wegneemt. Dat is zo jammer. Stopt met die aanpassingen op gedateerde

omstandigheden, ze zijn niet fundamenteel. Toon durf en visie. Gooi de wetgeving open, geef experimenteerruimte aan regio's en heb vertrouwen in regionale bestuurders en hun aanpak. Zeg tegen provincies: Regel het zelf. Ik doe mezelf, de provincie Drenthe direct in de aanbidding als proefterrein.

Een volgende noodzakelijke stap is om opgeleide jongeren bij de overheden binnen te halen? Hier hebben we een roadmap 'Circulaire Economie, Startnotitie naar een circulair Drenthe 2050' laten opstellen door tien trainees, hbo/vwo-ers uit het Noorden. Zij schreven de roadmap, niet onze beleidsambtenaren! Daadwerkelijk aansluiting met jong talent dat hier in de regio rondloopt, is waar het wat mij betreft omdraait. Zij leren ons om te gaan met de complexiteit van het hier en nu en die niet in één systeem te willen stoppen. Eenheden zijn kleinschalig, die wisselend van omstandigheden en doelstelling, met elkaar verbonden zijn in een groter geheel. Dat is de dynamiek die ik mis in Den Haag."

Drenthe provincie van duurzame doeners

Drenthe lost het zelf op?

"We gaan het nu op onze manier doen en aan het begin van een procedure met de bewoners in gesprek, ondanks de wettelijke aanwijzing dat dat pas later in de procedure mag. Zo hebben we met ons idee van een zonneroute aan te leggen – en ik zeg uitdrukkelijk idee – op een vroeg tijdstip de bewoners opgezocht. Ons idee is van Hogeveen naar Duitsland langs de A37 zonnepanelen te plaatsen. Vier avonden gingen de provincie en Rijkswaterstaat gewapend met luchtfoto's, grote vellen papier en stiften op pad en vroegen aan bewoners langs het traject: Wat vindt u van dit idee? Je ziet mensen van weerstand naar de meedenkstand schakelen. Zo vroegen bewoners van Hogeveen of de zonnepanelen niet als een geluidswal konden fungeren. En de energiecoöperatie uit Dalen wilde bij gebrek aan eigen grond participeren en de zonnepanelen ter plekke exploiteren, zodat de bewoners eraan konden verdienen? Dat is draagvlak! Zo ben je als provincie zichtbaar."

Biograndstoffen

De productie van biogebaseerde polymeren kan op Emmtec belangrijk worden met 35.000 ha agrarische oppervlakte akkerbouw en de grootste kas-/tuinbouwsector in Noord-Nederland, nu nog 265 ha onder glas, over enkele jaren meer dan 500 ha. Geschikte biograndstoffen van het land zijn: mais (20.765 ha), aardappelen (27.081 ha), suikerbieten (10.838 ha), gerst (8.287 ha) en uit de kassenteelt: komkommers, kool/prei, tomaten, paprika en gerbera.

In hoeverre speelt de industrie in Drenthe in op de nieuwe economie en lost het de werkloosheid op in Drenthe?

"Dat is een lastige vraag. De werkloosheid in Emmen is een taaie problematiek. Tegelijkertijd ligt bij Emmen EMMtech, een van de grootste chemieclusters van Nederland. De beschikbaarheid van agrarische grondstoffen en reststromen in de nabije omgeving maakt EMMtech in de komende jaren een ideale locatie voor de productie van biogebaseerde polymeren. Met in het Noorden meer dan 35.000 ha agrarische oppervlakte met landbouw en een grote kas-/tuinbouwsector dus plantaardige grondstoffen genoeg, denk ik zo. EMMtech biedt hoogwaardige werkgelegenheid met een sterke uitstraling die een boost geeft aan de energietransitie in Drenthe onder andere met waterstof. Een oud zuiveringsstation voor gas dat de

NAM wil sluiten, gaat EMMtech gebruiken als zuiveringsstation voor nieuwe gassen zoals waterstof. Wij zien toekomst in waterstof voor Drenthe. Zo is recent een aanbesteding gedaan voor 30 bussen op waterstof, die over een paar jaar hier door de noordelijke provincies rijden. Op dit moment rijden onze bussen op groengas en elektriciteit. De Noordelijke provincies zijn samen druk bezig 1000 verschillende laad- en vulpunten te plaatsen. Hier op het terrein van het provinciehuis hebben we al zestien laadpunten voor elektrische auto's.”

Zie je in Drenthe start-ups en nieuwe duurzame maakindustrie opkomen?

“In Noordelijk Innovatielab Circulaire Economie (NICE) in Meppel heeft de provincie Drenthe innovatieve partijen uit het Noorden samengebracht om circulaire economie te realiseren. Daarmee hebben we circulaire economie hoog op de agenda gezet van het college van Gedeputeerde Staten. We gaan dat gewoon doen en niet eerst stapels rapporten schrijven. Dat informele. Daar is Drenthe heel goed in. Wij zijn duurzame doeners. En ja, mondigheid is daarbij soms lastig, maar inspirerend en creatief. Mensen raken thuis en op hun werk steeds meer doordrongen dat duurzaamheid een gegeven is en dat hun provincie veel te bieden heeft op dat gebied. Van de week stapte ik de plaatselijke ALDI binnen om boodschappen te doen. Het viel me op hoe groot het assortiment veganistische producten en biologische groenten is. Duurzaamheid is geen liefdadigheid, er zit een vraag/eis van de klant achter. Dat stemt me optimistisch als mens en bestuurder.”

[Provincie Drenthe](#)

Désirée Crommelin
© duurzaamplus.nl